

FÉNYCSÓVA A „DÉLI FÖLD“ EGÉN

Mannix érsek (1864–1963)

„Nincs annak az embernek igazi meggyőződése,
aki a béke kedvéért megalkudni kész, hajlandó
feladni a hitvallás bármelyik ágazatát!”

(D. Mannix, 1914)

Eppen Egyházunk jövőjének szálait szövögetik a püspökök a Zsinat második ülészakán, amikor megdermeszti őket a hír: A „déli föld”, Ausztrália fénycsóvjája, 1963. nov. 6-án kialudt, meghalt Dr. Mannix Dániel, Melbourne érseke 99 éves korában, négy hónappal századik születésnapja előtt. Elköltözött az a főpap, akinek ötvenévi püspöki erőfeszítésére helyez koronát a II. Vatikáni Zsinat.

A spanyol de Quiros 1606-ban fedezte fel a „terra australis“-t. Isten választottjának tartotta magát arra, hogy a „déli földet” a „Szentlélek oltalma alá helyezze”. De mintha a sors alaposan megcsúfolta volna: Az európaiak megtelepedése Ausztráliában börtönépítéssel kezdődött! 1788-ban nyitotta meg Nagy-Britannia az első börtöntelepet a mai Sydney helyén. A fogházak lakói többségben angolok és skótok, tehát protestáns „vallásúak”, míg kisebb részük ír, azaz „katolikus”. Kilátástalan kezdet, ugye? S mégis, mintha valaki görbe vonalakon is egyenesen írna Ausztrália történelmében. A lakosság szaporodik: 1848-ban pl. 200.000, majd 1982-ben 15,3 millió. Növekszik a katolikusok száma is: 1933-ban az összlakosság 17,5 százaléka, de már 1982-ben egyharmada katolikus. 2875 egyházmegye-s-pap valamint 2667 szerzetes-pap hirdeti nekik Krisztus örömhírét.

De térjünk vissza Mannix érsekhez.

1. Mindenkinek mindene

Mannix püspöki jelmondata: Mindenkinek mindene! Egyébként az Írországi Cherleville-ben született 1864-ben, földműves családban. 1903-tól a maynooth-i teológia igazgatója. Keze alatt készültek apostoli munkájukra az ír kispapok és innen rajzottak szét Nagy-Britanniába, USA-ba, Kanadába, Új-Zélandba, Dél-Afrikába és Ausztráliába. Dr. Mannix sürgette, hogy a pap a hithirdetéssel párhuzamosan gondoskodjék a szegényekről és betegekről is. Érdeme az Ír Nemzeti Egyetem megalakulása (1908). Az országban ő volt a nevelés első osztályú tekintélye. Ezért mondotta róla Logue ír prímás, amikor Mannix Melbourne segédpüspöke (1912), majd a következő évben érsekpüspöke lett: „Egyes kérdések különös gondot igényelnek Ausztráliában. Legfontosabb közöttük az ifjúság nevelése. A nevelés napjaink jelentős kérdése. Írországbán

és a brit birodalom vizein ő a legalkalmasabb és legképzettebb erre a munkára.”

Pillantsunk most be Mannix püspök, majd érsek egyházmegyéjébe.

Melbourne település 1835-ben létesült Ausztrália délkeleti partján. Polding, Sydney püspöke, 1839-ben küldte Geoghagan ír ferencest, hogy legyen papja a közös imára már eddig is összejövő híveknek. Egy hotel előszobájában aludt a páter, és ez volt a „temploma” is. Közben hat év alatt építették fel a hívek a Szent Ferenc templomot.

Melbourne-nek ekkor már kb. 12.000 lakosa volt, s ennek egynegyede katolikus. Első püspöke J. A. Goold (1847–1886), aki lelkes misszionáriusként lóháton járta a vidéket, imaösszejöveleteket tartott, gyóntatott és prédikált. 1851-ben még csak 9 papja van. A laikusok viszont éber keresztényként vesznek részt az egyházmegye életében, sőt irányításában.

A századforduló sürgető feladatai: a papság felerősítése, az iskolaügy rendezése és a laikusok szervezett bevonása az egyház és az állam ügyeinek intézésébe. Ezen feladatok megoldása foglalkoztatta az ausztráliai püspöki kart. De beszélhetünk egyáltalán püspöki karról?

Kínos folyamat volt a püspöki kar kialakulása a „déli földön”. Róma a 27-éves angol bencést, W. Ullathorne-t nevezte ki (1833) Ausztrália általános püspöki helynökévé, majd 1834-ben szentelteti fel az első püspököt, J. B. Polding bencést. Sydney a székhelye. De miket beszélnek: székhelye? Lóháton élt. Mint egyszerű pap járta a kontinenst: prédikált, hitoktatott, gyóntatott, betegeket látott el . . . Ez volt püspöki stílusa.

A másik püspöki életstílus pl. Cani, a rockhamptoni püspök élete († 1898). Lakását az Irgalmas Nővérek rendelkezésére bocsátotta. Tanyát bérelt s egyedül élt ott kenyéren meg tejen. Reggel 3-kor kelt.

Közben Ullathorne Dél-Ausztráliában szervezi az egyházat. Róma engedélyezi a hobarti és az adelaide-i püspökség létesítését. 1845-ben Nyugat-Ausztrália is kap püspököt, majd a Szentszék bíborossá nevezi ki P. F. Morant, Sydney érsekét (1884). Ő a kontinens legjelentősebb egyházi személyisége Mannix előtt. Elképzelései az ausztráliai papról: legyen Ausztrália szülőtte ír elődöktől (a nép fia), Ausztráliában képzett római verettel. Erre a célra alapította a bíboros a St. Patrick Kollégiumot Manly-ben (1889). Különösen támogatta a katolikus iskolák létét és színvonalát. Vezérelve: Külső összhang, belső egység! Ennek érdekében általános szinodusokat szervez (1885, 1895, 1905) és országos katolikus kongresszusokat rendez (1900, 1904, 1909). 1891-ben már dicsekedhetett: „Minden olyan szépen fejlődik, hogy jobbat nem is kívánhatunk. A püspökök egysége és összhangja nagy, a papok és hívek közötti megértés ugyancsak mély.”

Az ausztráliai egyházi hierarchia teljessé lett, amikor Róma kinevezte az első apostoli delegátust Sydney-ben (1914). Ekkor már 22 püspök működik a kontinensen. Még kizárólag Írországból valók. 1930-ban már négy püspök

Ausztráliában született és Írországban végzett. Ekkor szenteltek fel két olyan püspököt, akik már nemcsak itt születtek, hanem itt, a manly-i teológián tanultak.

Mannix mellett jelentősek Carr bíboros, Kelly Sydney érseke, Dunne brisbane-i és Clune peth-i érsekek. A püspöki kar többi tagja tartózkodik a nyilvános fellépésektől. Dunne is visszavonult természetű, csak az iskolák érdekében bírja őt szóra néha-néha népének szeretete. Clune elvi kérdésekbe csak elvétve avatkozik bele, de ilyenkor is igyekezik betölteni a békegalamb szerepét. Kelly buzgó főpap, de nézeteiben igen egyszerű lélek, rideg természetével inkább gátolja, mint segíti a problémák megoldását. Carr, Mannix főnöke és közvetlen elődje pedig lelkesedő, okos aggastyán.

Dr. Mannix püspök tehát szinte egyedül állt Ausztrália egyháza élén óriás szellemével és vasakaratóval. Szellemi elődje, Moran nézeteit és célkitűzéseit követte. Kettőjüket így jellemzi O'Farrel történész: „Moran a békét választotta. Szenvedtek miatta az elvek, de a béke sem született meg. Mannix az elvek mellett szált síkra. Felborult a béke és zavargás támadt, de az elvek sem valósultak meg a gyakorlatban.”

Mannix püspöki szolgálatának ötven évét két szakaszra oszthatjuk. Különösen az iskolaügy mellett kardoskodott az első időszakban (1913–1934): papokat és laikus vezetőket képzett. Így pl. amikor Róma elrendelte, hogy a manly-i teológia ne váljon központi intézménnyé, hanem képezze minden egyházmegye papnövéndékeit önállóan, Mannix érsek azonnal cselekedett. Már ugyanazon évben (1923) létrehozta Werribee-ben a Krisztus Teste Kollégiumot, míg a queenslandi XII. Pius Szeminárium csak 1941-ben nyílt meg Banyóban.

A laikusoknak társulatokat szervez az érsek. Lelkes támogatója a Kempion Szövetségnek (Campion Society), amely az egyetemistákat és tanáraikat gyűjti össze. A francia és olasz Katolikus Akció mintájára, de teljesen ausztráliai jellegű Katolikus Akciót formál az iskolaügy és a katolikus szociális mozgalom fejlesztésére. Az ő égisze alatt születik meg a Katolikus Szociális Tanulmányok Mozgalma is. De az Ifjú Keresztény Munkások, a Katolikus Leányok Országos Mozgalma, az Ifjú Katolikus Diákok és a Katolikus Földművesek Országos Mozgalma szintén élvezte Melbourne érseke teljes és lelkes támogatását. Egyházmegyéje gyarapodik a 145.333 hívőből 600.000, a 160 templomból 300, a 108 katolikus iskolából 292 lett. Fiúk számára 23, lányok számára 34 kollégiumot létesít. Kiemelkedő a Newman Kollégium. Mannix érsek elve ugyanis: „A tanulás nem a gazdagok előjoga! Semmiképpen sincs a vagyonos emberek gyermekeinek fejében a világ minden talentuma.”

A Melbourne-ben (1934) megtartott Eukarisztikus Kongresszussal kezdődik Mannix tevékenységének II. szakasza (1963-ig). Eközben élvezte húszévi munkássága gyümölcseit: Magamögött láthatta egész Ausztrália katolikus laikus vezetőit, és irányíthatta egyházmegyéjét valamint az egész kontinens egyházát. Ő írta a „püspökkari” szociális körleveleket: A szabadságról (1942), A béke

módjairól (1943), A családról (1944), a laikusokhoz (Az ország a ti ügyetek, 1945), a Keresztény nevelésről a demokratikus közösségben (1949), A társadalmi élet erkölcséről (1955), Az éhségről (1956) stb.

Mannix érsek mindig a katolikus jövőt építette, ami – szerinte – a laikusokon áll. Ezért hangsúlyozta olyan hévvel: „Az lenne a legnagyobb baj, ha a katolikusok távol tartanák magukat az egyetemektől és közügyektől. Így semmivel sem járulnának hozzá annak a légkörnek megteremtéséhez, amit majd belélegez Ausztrália jövő nemzedéke!”

2. A tanulás nem a gazdagok előjoga!

Mannix érsek arról faggatja látogatóját, B. A. Santamariát még néhány órával halála előtt is: „Mi lesz a katolikus iskolákkal? Megkapják-e ugyanazon támogatást, amiben az állami iskolák részesülnek?” Utolsó püspöki intézkedésével megbízza barátját, tegyen lépéseket a Monash Egyetem katolikus kollégiumának építése érdekében. Nem csoda, hiszen ötven hosszú éven át fő gondja volt az iskolaügy.

Amikor Ausztrália földjére tette lábát, így mutatták be neki a neveiés helyzetét: „Ordító nyilvános rossz!”, „Szabad és haladó országunk törvénykezésének szegényfoltja”. Az érsek viszont „új energiát, új fényt, új erőt hozott”. Rövidesen megtapasztalta: „A katolikus iskolák és a katolikus nevelés elleni igazságtalanság úgy terheli Ausztrália társadalmát, mint valami rabszolgaság!” Keserűen szögezte le a Szent Patrick Kollégiumban tartott beszédjében (1914): „Ne feledjétek, hogy . . . olyan kormány irányítása alatt álltok, amely talán az egész civilizált világban a leglaposabb, legbutább és legkiálthatatlanabb. Mindenképpen az az ausztráliai katolikus intézményekkel szemben. Ezért . . . bátran harcoljatok jogaitokért, méghozzá minden alkotmányos eszközzel.”

Mint faltörő kos állt az érsek a katolikus iskolaügy és nevelés szolgálatában. Védelmére hívta létre a Katolikus Szövetség-et (1914), majd a Katolikus Munkások Szövetségét (1915). Meggyőződése: „A katolikus egyház ügye, Isten és az igazságosság ügye, amit semmilyen ok és semmilyen politikai párt sem dobhat félre.” Innen kifakadása (1916): „A politikusok megelégszenek kenetes szavakkal és színlelt együttérzéssel.” Ő többet akar és követeli a katolikusok magasszintű intellektuális képzését. Ennek érdekében alapítja a Newman Kollégiumot Melbourne-ben (1916) és a Központi Katolikus Könyvtárat (1924) ugyanott. A szociális reform szolgálatára jelenti meg (1917) az Australia c. katolikus havilapot. Félelmet nem ismerve emeli fel szavát: „Szeretnénk hinni, hogy az üldöztetés megszűnt, és ezután nem vetik a katolikusok szemére, ha nem látogatják a nem-katolikus istentiszteletet. De sajnos még mindig szenvednek a katolikusok, méghozzá nagyon is, ha katolikus iskolába küldik gyermekeiket.” Majd másútt ezt mondja: „A katolikusok remélik, hogy igazságosan – félelem vagy protekció nélkül – részesülhetnek Ausztrália javaiban.”

Hívei ujjongtak, ellenségei pedig dühöngtek. És az eredmény? O'Farrel így szól Mannix érsekről: „Világosan látta a vallási értékektől elidegenedett kor-

mányzat vakságát. Tudta, hogy a rendszer képtelen szellemi vagy erkölcsi motívumokból cselekedni. De nem számolt azzal a gyűlölettel, amivel az ilyen társadalom válaszol minden kihívásra." Ausztrália történelmi múltja kísértett, az államhatalom idegenként vagy — jobb esetben — másodrangú polgároként kezelte a katolikusokat.

Tizenöt éven át közdöttek az ír katolikusok, mire megkapták az engedélyt és P. Dixon megtarthatta nekik az első szentmisét (1803) a sydney-i telepen, de egy év múlva ezt az engedményt is visszavonták a hatóságok, mert „a mise lehetőséget adott — mondták — félrevezető beszélgetésekre”. Újabb tizenhat évet váratott magára a következő szentmise Ausztráliában, de akkor is egy súlyos vád kíséretében engedélyezték: „A katolikus hit a lefokozott, száműzött és bebörtönzött emberek vallása.” Ilyen elnyomás alatt fejlődött ki itt a katolikusok „harcos és szabadságharcos” jellemvonása. Pap nélkül is kitartottak és szenvedtek hitükért. Róma nem támogathatta őket, mert Napóleon csizmája alatt nyögött (1809–1814), de az óhaza sem nyújthatott oltalmat, mert Írország brit elnyomás alatt szenvedett. Nagy-Britannia könyörtelenül beleavatkozott az egyház ügyeibe. Visszavetette pl. O'Flynn, Ausztrália apostoli prefektusának kinevezését (1813). Miután 1817-ben mégis beszökött a kontinensre, bűjdosnia kellett. Egy év múlva elfogták és deportálták. A kb. 6.000 katolikus pap nélkül maradt. A hátrahagyott oltáriszentséget viszont nagy szeretettel és odaadó ragaszkodással őrizték. Kitartásuknak köszönhető, hogy az államhatalom két káplán működését engedélyezte 1820-ban. 1833-ig azonban csak egyetlen pap gondolhatta egész Ausztrália tizenegyezer katolikusát (ekkor az összlakosság egynegyede!). Őt is eltiltotta ugyan a közhatalom a papi tevékenységtől (1827), de ő maradt lakás és megélhetésének biztosítása nélkül is és végezte szolgálatát, sőt épülni kezdett a későbbi St. Mary székesegyház.

A 6 brit gyarmat Szövetségi Ország (Commonwealth) lett 1901-ben, de a 19-ik sz. visszásságai gomolyogtak Ausztrália egén a 20. században is. A kormány mindent megtett, hogy a katolikusok között széthúzást szítson. Elhatározta pl. (1915): „Azzal hallgattassuk el a katolikusokat, hogy egymás torkának ugrasztjuk őket!” Dr. Mannix természetesen nem hagyhatta ezt szó nélkül. Válasza: „Bár nincs teljes szabadsága a katolikus vallásnak és a katolikus iskolának, az állami sajtó pedig pápaellenes és írellenes, államunkat katolikus-ellenes elemek irányítják, a katolikusok mégis teljes erejükkel támogatják Ausztráliát!”

A hatalmaskodók nem nyugodtak meg, sőt a katolikusokat állam elleni hűtlenséggel vádolták. Az érsek most sem hallgathatott: „Az írek — mondta — hűségesek ahhoz a királysághoz, amihez hozzátartoznak, szerencsésükre vagy szerencsétlenségükre. Szerintem, a katolikusok az államhoz akkor is lojálisak lehetnek, ha hűségesek maradnak saját népükhöz!”

Szókimondásának megvolt a jutalma. 1920-ban Rómába és Írországba látogat az érsek. A történészek szerint: utazása szenzációt keltett. Megállt az Egye-

sült Államokban. Mindenütt ünnepelték Dr. Mannixban Írország nagy szülöttjét és Ausztrália fénylő csillagát. Szülőföldje felé hajózva, angol hadihajók szállták meg az utasszállítót, és az érseket Nagy-Britanniába deportálták. Az esetről így nyilatkozik maga Dr. Mannix: „A brit haditengerészet nem ért el mégegy olyan nagy eredményt – a jutlandi ütközet óta – amit összehasonlíthatna a melbourne-i érsek elfogatásával, miközben a karhatalom egyetlen matrózt sem vesztett.” Dr. Spence történész pedig így számol be az „elrablás” következményéről: „Ezzel azután azt érték el az angolok, hogy Dr. Mannix lett a legnevesebb demokrata főpap és az egész világ legnagyobb demokratája.” Leírhatatlan az az ujjongó fogadtatás, amiben a hazatérő érseket Ausztrália részécsítette.

A bonyodalmak ellenére a katolikus iskolák számban és minőségben is állandóan gyarapodtak. 1833-ban pl. még csak 10 katolikus iskola működik a kontinensen, 1858-ban már 200, míg 1911-ben már 306 katolikus iskola hinti áldásait csak a Sydney-i érsekség területén! A kultúrmunkát főleg az iskolatestvérek (Christian Brothers) és az iskolanővérek végezték.

3. Ti vagytok a nép vezetői!

Amikor XXIII. János pápa megkezdte a Zsinat előkészítését (1959), Mannix érseket különösen az Egyház és az állam viszonya érdekelte valamint a laikusok szerepe az Egyházban. Az iskolaügy mellett ezek határozták meg életét. Megdöbbsent, amikor látta, hogy a II. Vatikáni Zsinat első ülészakán (1962–63) nem született semmilyen határozat ezekben a pontokban.

Persze a laikusok apostolkodása nem Mannix érsek találmánya. Együtt született Ausztráliával. A katolikus egyház létrejötténél elsősorban a laikusok „bábáskodtak”, de bölcsőjét is a hívek összefogása ringatta. A bonyodalmakról már szoltunk. A katolikusok szabadságának élharcosa, 1837-től a Chronicle c. újság. 1850-től a Freeman's Journal katolikus lap kifejti a laikusok szabad vélemény-nyilvánítási jogát és hirdeti, milyen szükséges a laikusok munkája az egyházban. Szerintük „az egyházi vezetőség csakis egészségesen kooperatív” lehet. A klérus és a laikusok együttműködésének alapja pedig az egyenjogúság. Még tovább lépnek, és beadványt nyújtanak be Polding érseknek azzal a kéréssel, létesítsen egy laikus testületet, amely az érsekkel karöltve intézné az egyházmegye ügyeit. Ezt az elgondolást a papság nagyrésze is támogatta a campbelltowni konferencián (1858).

Mannix érsek teljesen beleillett ebbe a képbe. Értékelte a laikusok öntudatosságát. S világos volt előtte, hogy a laikusok öntudatosításának elsőrangú eszköze a sajtó. 1917-ben lelket önt az Australia c. folyóiratba. Vezércikkeit is ő írta. Ez az újság gyűjtötte maga köré a fiatal katolikus intellektüeleket: írókat, művészeket... Szellemében szigorúan keresztény és ausztráliai. Síkra szállt a demokratikus szociális reformok mellett is.

Melbourne érsekének szellemét jól mutatja be egy esemény. A Katolikus Munkás c. havilap indításakor (1936), a főszerkesztő engedélyért fordult Dr.

Mannixhez. A válasz: „Erre joguk van, tehát nincs szükségük engedélyemre!” – „Nem jelölne ki mégis egy papot, mint teológiai ellenőrt?” – kérdezte a laikus. „Nem, nem, semmiképpen! Ha tanácsot igényelnek – mondotta az érsek – ott van a Kempion Szövetség lelkésze. Nem akarom, hogy pap ellenőrizze az önök munkáját!” – „Jó, de mi tapasztalatlanok vagyunk. Tévedéseinkkel nem szeretnénk ártani Egyházunknak!” erösködött a szerkesztő. A 72-éves érsek utolsó szava: „Bizonnyal hallotta már a mondást, hogy csak a semmittevők nem követnek el hibát.”

Ez az újság áldás, összetartó kapocs lett és a keresztény közvélemény építőjévé vált. Mannix érsekre mindig és mindenben számíthattak a szerkesztők és írók.

A laikus szervezetek létrehozásánál a következő megfontolás vezette Melbourne érsekét: „A középkor világában az egyház- és államvezetés elve monarchikus. Ebben a rendszerben sorsdöntő a pápa és az uralkodó valamint a bíborosok, érsek és a hercegek kapcsolata. Az amerikai és a francia forradalom a demokratikus elvet állította a monarchikus helyébe. Most már nem az uralkodó a kulcsfigura, hanem az uralkodó párt.” A párt tevékenységét viszont szabályozzák a szövetségek, szervezetek, egyetemek és tájékoztatási eszközök.

A Családi Társulat, már a 19. században maga köré gyűjti Ausztrália katolikus férfait, a nőket pedig fölkarolja a Szent Szív Társulat és az Élő Rózsafüzér Társulat. Sajnos a Munkáspárt elve: „Ne vitakozzunk, inkább hallgassunk!”, nagyon megbénította ezen laikus közösségek életét. Ezt az érát nevezi Mannix érsek „a katolikusok szolgáléküségé” idejének (1911).

Az érsek elképzelését a laikus mozgalmakról saját szavai tükrözik (1934): „Érthető kiáltványt intézett a világhoz Őszentsége, a pápa (XI. Pius). Nem a püspököknek és papoknak címezte, hanem a laikusoknak... Ti vagytok a nép vezetői! Boldogan köszöntöm minden elképzelésteket, amellyel javítani igyekeztek a helyzeten. Biztosítalak titeket afelől; megteszek minden tőlem telhetőt, hogy terveitek megvalósulhassanak.”

Ennek jegyében virágoztatja fel a laikus mozgalmakat. Megerősíti a Newman Társulatot (1910-ben létesült), amely a katolikus egyetemistákat gyűjtötte zászlaja alá. Az Ausztráliai Püspöki Zsinat óta (1925) a főpásztorok – a Lyoni Zsinaton (1274) létrejött és Ausztráliában már 1921-től működő – Szent Név Társulattal igyekeznek lendíteni a vallási életet. Ez a közösség a férfiak buzgósgát fokozza Jézus szent nevének tiszteletével. Tagjai gyakran járulnak a szentségekhez és erősítik plébániájuk egységét.

A katolikus rádió beindítása (1928) is segítette a laikus mozgalmat.

A Mannix támogatásával létesült Kempion Szövetség (1931) Chesterton szellemében gazdagította a katolikus értelmiségieket. Az érsek követelésére létesíti az ausztráliai püspöki kar a Katolikus Akció Országos Titkárságát (1937), majd az Ausztráliai Katolikus Akció Mozgalmát (1945) stb.

Sajnos XI. Piust és Mannix érseket nem értette meg kora. A Pápa követelte, hogy „munkások legyenek a munkások apostolai!” (Quadragesimo Anno, 1931).

Az érsek pedig azért hadakozott, hogy püspöktársai biztosítsanak szabad kezét a laikusoknak. De a főpapok ellenálltak: „A laikusok tevékenysége – mondotta képviselőjük, Kelly érsek – csak magán és családi ájtatosságokban fejeződik ki, de ez is kizárólag a papok tanítása szerint és irányításával történhet.”

A vita a Hittani Kongregáció elé kerül. A „salamoni megoldás (1957): mindkét félnek igaza van! A Római okmány szerint: „A hierarchia köteles szellemi és erkölcsi képzést nyújtani a laikusoknak, de nem avatkozhat bele a társulatok ügyeibe és a politikai vitákba!” Mannix tehát elégedett lehet. Igaz, de a másik mondat teljesen elkésérítette őt és befagyasztotta a laikusok szabad mozgását: „A püspökök által alapított társulatok... tartják magukat távol a szervezetek és politikai pártok aktivitásaitól és vitáitól.” A következő évben le is sújtott Kelly érsek ezirányú parancsa minden ausztráliai katolikus laikus társulatra és szövetségre. Mit tehetett tehát a „déli föld” egyháza? Várt a II. Vatikáni Zsinatra.

Végezetül, ki volt tulajdonképpen Dr. Mannix Dániel? Fénycsóva a „déli föld” egén. Ötven éven át századunk ausztráliai egyházának vezéregyénisége, hőse. Bátran kimondta azt, amit mások gondolni sem mertek. Stíflusa kellemes és szabatos, de erőteljes. Nem tartott hosszú beszédeket. Hallgatóságát gyakran megnevettette. Magához vonzotta a katolikus munkásosztályt.

Püspökké szentelésének aranyjubiléumán (1962) ezt mondja róla Sir Balte: „Habár nem vagyok katolikus, mégis hiszem, hogy a Mindenható azért adott ilyen hosszú életet kegyelmes úrnak, hogy eredményesen hajthasson végre sok-sok újítást.” Gilroy bíboros pedig kiemelte az ötvenéves püspöki jubileumon: „Mannix érsek megújulást váltott ki, amely elterjedt és áthatotta a katolikus élet minden rétegét, méghozzá nemcsak Melbourne-ben, hanem egész Ausztráliában.”

Dr. Mannix „bűnei”: Követelte az igazságosságot és az egyenjogúságot a katolikusoknak is, érvelt a katolikus nevelés jogossága mellett, hónaalá nyúlt a laikusoknak, meg-nem-alkuvó társadalmi és erkölcsi erőt jelentett és nem volt hajlandó hallgatni.

Ausztrália arculata végülis megváltozott Melbourne érsekének működése, fáradozása és megpróbáltatásai nyomán. Századunk közepéig, az élet pereméről, a katolikusok is bevonulhattak a társadalmi életbe. A zárt hivatások (orvos, jogász, egyetemi tanár...) megnyíltak, sőt a politikai élet hétepcsétes kapui is feltáruultak előttük. A katolikusok nem másodrangú polgárok többé, hanem közkedvelt és kívánatos munkatársak a kontinens jövőjének építésében. Megkésve ugyan, de a katolikus nevelésügy is állami támogatást élvez 1967-től. A Zsinat pedig lehetővé tette, hogy a laikusok részt vegyenek az Egyház apostoli munkájában, sőt a helyi egyház vezetésében is. És mindez azért valósulhatott meg Ausztrália egyházában, mert Mannix érsek irón volt Isten kezében, aki görbe vonalakon ugyan, de egyenesen írja népe történelmét.